

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

VI. De syllogismo modali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

tius, aut non est cæcus aut non est videns, sed est videns, ergo non est cæcus. Quartus; aut est cæcus aut est videns, sed non est videns, ergo cæcus.

44

Animaduertendum autem est primò circa syllogismum hypotheticum, & disiunctiuum vtriusque proportionem, etsi magna sit, vt hæcenus visum, tantam tamen non esse, vt non sit cum quadam inproportionem, ac dissimilitudine coniuncta. Nam in prima figura syllogismi hypothetici arguitur à positione antecedentis ad positionem consequentis, & in secunda, à destructione consequentis ad destructionem antecedentis. Cæterum syllogismus disiunctiuus hoc habet præ hypothetico, quod in eius maiori propositione non sit propriè antecedens, & consequens, conditio, & res sub conditione affirmata: item, quod in eius prima figura non fiat argumentum à positione vnius ad positionem alterius, aut in secunda à destructione vnius ad destructionem alterius, sed potius in ea, quæ primum locum obtinet ac primæ figuræ syllogismorum conditionalium respondet, à destructione prioris partis disiunctionis ad positionem posterioris, atque in ea quæ secundum locum sibi vendicat, ac secundæ figuræ syllogismorum conditionalium respondet à destructione posterioris partis disiunctionis ad positionem prioris. Atque hinc est, præter octo modos viles arguendi disiunctiuè paulò superius explicatos, totidem alios assignari posse inutiles, quibus nimirum arguatur vel à positione vnius partis disiunctionis ad positionem alterius, vel à destructione vnius ad destructionem alterius, vt erit intuenti palam.

45

Animaduertendum est secundò, circa vtrumque syllogismum duas tantum vnius, ac duas alterius figuras esse à nobis iure meritò constitutas: quamuis enim, vt dictum est semel, & iterum, in priori syllogismo frequens sit argumentatio à positione consequentis ad positionem antecedentis, & etiam à destructione antecedentis ad destructionem consequentis, neutra tamen peculiarem figuram constituit, cum de ratione figuræ sit, vt aliquos modos arguendi viles comprehendat: vtrique autem argumentatio supradicta est prorsus inutilis, & nunquam non falsitati obnoxia vi formæ. Quocirca quod superius statutum est, primam figuram hypotheticam esse, in qua arguitur à positione antecedentis ad positionem consequentis, & secundam, in qua à destructione consequentis ad destructionem antecedentis, accipiendum ita est, vt semper debeat subintelligi particula, *utiliter*, cum tamen, si de inutili argumentatione sermo sit, vtrique figura sit laus extendenda, & prior comprehendat eam, in qua arguitur à positione, vel antecedentis ad positionem consequentis, vel huius ad positionem illius, & posterior eam, in qua à destructione, vel antecedentis, vel consequentis, ad destructionem alterius vtrius. Eadem de causa neutiquam est admittenda super duas assignatas duplex alia figura disiunctiua, quarum altera cohibeat modos arguendi à positione vnius partis disiunctionis ad positionem alterius, & altera arguendi à destructione vnius ad destructionem alterius. Quin potius in definitione duum figurarum, quæ pro syllogismo disiunctiuo sunt constitutæ, subaudiri oportet particulam, *utiliter*, vt in simili animaduersum paulo suprâ. Nam si sermo sit de inutilibus etiam arguendi locis, vtrique latius est fundenda, complectique debet modos omnes arguendi, non tantum à positione vnius partis disiunctionis ad destructionem alterius, & è conuerso, sed etiam à positione vnius ad alterius positionem & ab vnius quoque destructione ad demolendam alterâ.

Animaduertendum est tertio circa syllogismum hypotheticum (par autem est ratio disiunctiu) eum ac absolutum vulgaremque multis inuicem nominibus differre: hic siquidem innititur eis, principiis, quæ sunt eadem vni tertio, &c. ille vero, si sermo sit de eius prima figura, huic principio effectus conditionatus purificata, vt aiunt, conditione transit in absolutum: sin autem de secunda, huic ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Rursus in absoluto plerumque non arguitur bene ex puris negatiuis: at optimè in hypothetico, vt superiora exempla demonstrant. Præterea in absoluto ex puris particularibus nunquam est argumentum vllum, quod valeat, nisi sit expositorium: secus tamen accidit in hypothetico, vt si ita arguas, si aliquis homo currit mouetur, sed aliquis homo currit, ergo & mouetur. Posthæc in syllogismo absoluto nullum extremorum bis in præmissis, aut ter in tota syllogismi serie ponitur: vtrumque autem vsu venit in syllogismo hypothetico, vt constat ex eo, cuius iamiam vsu sumus exemplo.

46

Animaduertendum est quartò, & vltimò, data opera hic à nobis prætermissum esse syllogismum copulatiuum: aut enim est talis, omnis homo est viuens, & corporeus, sed Petrus est homo, ergo viuens & corporeus, atque ita eius, & vulgaris carminibus illis Barbara, Celarent comprehensi eadem est forma: aut est potius talis, si Petrus est homo est viuens, & corporeus, sed est homo, ergo corpore, & vita præditus; & sic eadem eius est forma, quæ cuiusvis alterius hypothetici: quod autem materia sit diuersa, ac termini copulatiui modo sint, modo verò simplices, aut disiunctiu, nouum tractatum haud efflagitat; esset enim infiniti, ac superuacanei laboris: aut denique, quod superest, arguitur ita per terminos complexos, homo est, & viuens, ergo est viuens: cæterum hæc argumentatio non est syllogismus, quo de agimus, sed consequentia siue ethymema.

47

CAPVT VI.

De syllogismo modali.

Quidam authores multi sunt in explicanda propositione modali: syllogismum autem modalem, cuius potissime gratia ea debet explicari, omnino prætermittunt, deque illius oppositione, æquipollentia, conuersione, quantitate, ac variis speciebus longam disputationem texunt, huius autem ne mentionem faciunt: Hi similes mihi videntur ei, qui domus extruendæ causâ siluas, ac mentes cæderet, latomias lapidarias effoderet, laterculos duraret, calcem coqueret, & reliquum id genus materiam vndique cõquireret: tanti tamen laboris finem negligeret prorsus, fructumque, & pretium, in fabricata domo, lineret disperire. Quorum ego consilium probare nequeo, ac proinde quæ de syllogismo modali fuscè tradunt Aristoteles lib. 1. prior. cap. 13. & sequentibus, vsque ad vigesimum primum D. Thomas opusc. 48. cap. 13. 14. & 15. Conimbricenses & alij interpretes, hæc animus est in compendium redigere, si tamen antè duo animaduertam. Prius est, de modo tantum, necesse, & contingenti, nobis hic agendum esse: nam quæ sunt dicenda de necesse, locum habent in impossibili, nec non etiam in possibili, prout hoc aptitudinem tantum, & capacitatem essendi significat: quatenus autem

48

autem est alius eius intellectus, ac denotat idem, quod contingens, huius illiusque par est ratio. Posterius est, quamvis modus contingens multoties repræsentet solam habitudinem, ac relationem subiecti ad prædicatum eamque indifferentiam, quam habet alterum, ut subfit, vel non subfit, alterumque contra, ut insit, aut non insit alteri; quo ferme sensu à nobis est usurpatus supra lib. 4. tract. 5. cap. 1. 2. & 3. Cæterum in præsentī significare ulterius, quod prædicatum actu insit subiecto, & hoc illud participet: quare hæc propositio v.g. contingit Petrum currere, comprehendit aliam de inesse, & perinde est, atque Petrus currit, & cursus ei conuenit contingenter, & non sine indifferentia ad utrumlibet: quamobrem propositio illa modum, contingens, complexa, & quæuis alia id genus, est in materia necessaria, si prior eius sensus spectetur; sin autem posterior, in contingenti.

Quod ergo attinet ad modos, necesse, & contingens, præcisè quidem, ac sine vlla eorum, vel inter se inuicem, vel cum propositionibus de inesse mixture sumptos: inprimis, quotiescunque, & in quacunque figura, aut modo, vtraque præmissa fuerit de modo, necesse, conclusio eadem affecta necessitate sequetur; ut necesse, est omnem hominem esse animal, necesse est, Petrum esse hominem, ergo necesse est, Petrum esse animal; in modo regis Darij: necesse est, nullum lapidem esse animal, necesse est, omnem hominem esse animal, ergo necesse est, nullum hominem esse lapidem; in modo Cæsareo: necesse est, omnem hominem esse animal, necesse est, omnem hominem esse viuens, ergo necesse est, aliquod viuens esse animal, in Darapti. Rursus, si ambæ præmissæ sint de contingenti in prima figura, conclusio eandem contingentiam potest, ac debet sortiri: veluti contingit, omnem sedentem loqui, sed contingit, omnem hominem sedere, ergo contingit, omnem loqui: Par ratio est tertiæ figuræ, veluti contingit, omnem hominem currere, sed contingit omnem hominem loqui, ergo contingit aliquod loquens currere: Non tamen secundæ figuræ, vbi potius conclusio de contingenti est nulla, si ambæ præmissæ eodem prius sint affectæ modo, veluti contingit, nullum equum currere, contingit, omnem hominem currere: ergo contingit, nullum hominem esse equum.

Quod spectat ad syllogismos, quorum altera præmissa est necesse, & altera de inesse, in prima figura conclusio est de necesse, vbi maior de eo sit ac minor tantum de inesse, veluti necesse est, omne viuens esse animatum, omnis homo est viuens, ergo necesse est, omnem hominem esse animatum: cæterum, vbi è contrario maior in ea figura sit de inesse, ac maior de necesse conclusio conditionem maioris non minoris sequetur, eritque illius more de inesse, non huius de necesse, ut omnis homo est albus, necesse est, Petrum esse hominem, ergo Petrus est albus; non verò ergo necesse est, Petrum esse album.

In secunda autem figura, si sermo sit de primis tribus eius modis partim affirmatiuis, & partim negatiuis, videlicet Cæsare, Camestres, & Festino, vbi propositio negatiua fuerit de necesse, & affirmatiua dein esse, conclusio negatiua, ac debiliorem præmissam sequetur, eritque de necesse, ut omne animal est viuens, necesse est nullum lapidem esse viuens, ergo necesse est nullum lapidē esse animal: vbi verò propositio affirmatiua sit de necesse, & negatiua de inesse, conclusio erit de inesse, non de necesse, ut necesse est omne currens moueri, nul-

lus homo mouetur, ergo nullus homo currit; non autem, ergo necesse est, vllum hominem currere: Ast in quarto modo, nempe Baroco, siue ea propositio, quæ negat, siue ea quæ affirmat, sit de necesse, haud quaquam sequetur nisi conclusio de inesse, ut omne currens est equus, necesse est aliquem hominem non esse equum, ergo aliquis homo non currit; non autem, ergo necesse est, aliquem hominem non currere: atque ut necesse est, omne currens moueri, aliquis homo non mouetur, ergo aliquis homo non currit; non autem, ergo necesse est, aliquem hominem non currere.

In tertia figura primus eius modus, nimirum Darapti, semper infert conclusionem de necesse, quacunque eius præmissa sit de necesse, & quacunque de inesse; veluti omnis homo est animal, necesse est omnem hominem esse viuens, ergo necesse est aliquod viuens esse animal: nec non, necesse est omnem hominem esse animal, omnis homo est viuens, ergo necesse est aliquod viuens esse animal. Secundus verò eiusdem figuræ modus, scilicet Felapton, conclusionem de necesse colligit, si eius præmissa negatiua sit de necesse, alioqui solam de inesse, ut necesse est, nullum equum esse hominem, omnis equus est hinnibilis, ergo necesse est aliquod hinnibile non esse hominem: quamuis autem huiusmodi illatio sit bona, non tamen hæc, nullus homo est albus, necesse est omnem hominem esse animal, ergo necesse est, aliquod animal non esse album, sed potius, ergo aliquod animal non est album. Duo sequentes modi, videlicet Disamis, ac Datisi, vbi præmissa vniuersalis sit de necesse, & particularis de inesse conclusionem de necesse suo sibi iure vendicabunt: sin autem è conuerso se habuerint illorum præmissæ, non nisi de inesse: valet enim, necesse est omnem hominem esse animal, aliquis homo ridet, ergo necesse est aliquod ridens esse animal: non autem, omnis homo est ridens, necesse est aliquem hominem esse animal, ergo necesse est aliquod animal ridere, sed potius, ergo aliquod animal ridet. In postremo huius figuræ modo, nempe Ferison, si quæ negat præmissa, sit de necesse, & affirmatiua de inesse, sequetur conclusio de necesse; si secus, de inesse. Denique in penultimo eius modo, quem vocant Bocardo, nunquam est conclusio de necesse, sed semper de inesse. Vtrumque luculenter constabit intuenti paulò attentius.

Quod attinet ad syllogismos ex vna præmissa contingenti, & altera de inesse: in prima figura, si maior sit de contingenti, & minor de inesse, conclusio cōtingens euadet, & non solum de inesse, ut contingit omnem hominem loqui, omnis homo est animal, ergo contingit aliquod animal loqui: sin autem maior sit de inesse, & minor de contingenti, conclusio erit de inesse, & contingentia expers prorsus, ut omne sanum est animal, contingit omnem hominem esse sanum, ergo omnis homo est animal; non autem, ergo contingit hominem omnem esse animal: est enim necesse, qui ergo potest esse contingens?

Quod si in tribus primis modis secundæ figuræ præmissa vniuersalis negatiua sit de contingenti, & affirmatiua de inesse, non sequitur conclusio contingens, sed solum de inesse, veluti omnis homo currit, contingit nullum equum currere, ergo nullus equus est homo; non verò, ergo contingit nullum equum esse hominem: Quartus autem modus secundæ figuræ, nimirum Baroco, qualiscunque eius præmissa sit de contingenti, vbi altera sit de inesse, conclusionem inferet non contingentem, sed tantum

de inesse, ut contingit omnem hominem esse album, quidam lapis non est albus, ergo quidam lapis non est homo; non verò, ergo contingit quendam lapidem non esse hominem: quæ enim in hoc contingentia esse, quod periculum metui potest: atque, ut omnis homo est albus, contingit quoddam animal non esse album, ergo quoddam animal non est homo; non verò, ergo contingit quoddam animal non esse hominem, id siquidem est necessarium, ut quod maximè.

53 In tertia figura, quando maior est de contingenti, & minor de inesse, conclusio est de contingenti, ut v.g. contingit hominem omnem esse album, omnis homo est animal, ergo contingit aliquod animal esse album: si autem minor sit de contingenti, & maior de inesse, conclusio erit de inesse, non de necesse, veluti omnis homo mouetur, contingens est aliquem hominem currere, ergo aliquod currens mouetur; non autem, ergo contingens est aliquod currens moueri, cum potius necesse sit quidquid currit hoc ipso moueri.

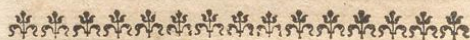
54 Quod spectat ad syllogismos modales ex vna præmissa de necesse, & altera de contingenti: si in duobus modis affirmatiuis primæ figuræ, videlicet Barbara, & Darij, maior fuerit de contingenti, & minor de necesse, sequetur conclusio de contingenti, ut, contingit omne animal esse sanum, necesse est omnem hominem esse animal, ergo contingit omnem hominem esse sanum. Cæterum, si è contrario maior sit de necesse, & minor de contingenti, eo ipso erit conclusio, non de necesse, nec de contingenti, sed de inesse, ut necesse est omne dormiens esse animal, contingens est aliquem hominem dormire, ergo aliquis homo est animal, non verò ergo contingens est aliquem hominem esse animal, nec etiam, ergo necesse est, aliquem hominem esse animal, nisi per accidens spectata forma, soliusque gratia materiæ, ut constat ex hoc syllogismo, cuius consequentia est nulla, necesse est omne dormiens non vigilare, sed contingit aliquem hominem dormire, ergo necesse est aliquem hominem non vigilare. Similiter, si in duobus modis negatiuis eiusdem figuræ, nempe Celarent, & Ferio maior negatiua sit contingens, & minor affirmatiua de necesse, conclusio erit de contingenti, ut contingit, nullum animal currere, sed necesse est omnem hominem esse animal, ergo contingit nullum hominem currere: Verum, si propositio negatiua in eis sit de necesse, & affirmatiua de contingenti, ne sequetur conclusio de contingenti, nec de necesse, sed tantum de inesse, ut necesse est nullum ridens esse lapidem, contingit omnem hominem ridere, ergo nullus homo est lapis, non verò; ergo contingit nullum hominem esse lapidem, cum eiusmodi sit falsa, nec etiam; ergo necesse est nullum hominem esse lapidem: quamuis enim hæc conclusio sit vera, non tamen nisi vi solius materiæ, cum ratione formæ, & consecutionis possit ei subesse falsum, ut patet ex hoc syllogismo citrà dubium falsò concludente, necesse est nullum immotum currere, sed contingit omnem hominem esse immotum, ergo necesse est nullum currere.

55 In secundæ figuræ tribus primis modis, si præmissa negatiua sit de necesse, & affirmatiua de contingenti, conclusio nec erit de contingenti, nec de necesse, sed tantum de inesse: haud enim valet, necesse est nullum coruum esse album, contingens est omnem hominem esse album, ergo contingens est nullum hominem esse coruum: haud etiam, necesse est nullum sedentem currere, contingit omnem

hominem currere, ergo necesse est nullum hominem sedere: valet tamen ex utrisque præmissis, ergo nullus homo est coruus, ergo nullus homo sedet. Quod si è contrario negatiua præmissa sit contingens, & affirmatiua de necesse, haud sequetur conclusio de necesse: contingentia enim vnius præmissæ vetat semper necessitatem conclusionis, ut ex superioribus liquet: haud etiam de contingenti cum non valeat: contingit nullum hominem esse album, necesse est omnem cygnum esse album, ergo contingit, nullum cygnum esse hominem: tantum igitur sequi potest, nullus cygnus est homo, quæ est conclusio de inesse. Similiter in quarto modo se res habet, & qualiscunque illius præmissa sit de necesse, aut de contingenti, necessitas, nec contingentia conclusionem afficiet, sed hæc utriusque immunis euadet, ut inspicienti constabit.

In tertia figura modi affirmatiui, quæcunque earum præmissa sit de contingenti, quantumuis altera sit de necesse, conclusionem contingentem inferent, veluti contingit omnem hominem currere, necesse est omnem hominem esse animal, ergo contingit aliquod animal currere. Cæterum modi negantes inferent conclusionem de contingenti, si in eis præmissa negatiua fuerit de contingenti, & affirmatiua de necesse, ut contingit nullum hominem esse album, necesse est omnem hominem esse animal, ergo contingens est aliquod animal non esse album: quod si è diuerso præmissa negatiua sit in eis de necesse, & affirmatiua de contingenti, conclusio erit de inesse, & non de necesse, nec de contingenti: haud enim sequitur, necesse est nullum hominem mugire, contingens est aliquem hominem ridere, ergo contingens est aliquod ridens non mugire: est enim potius id necessarium: haud etiam, necesse est nullum sedentem currere, contingens est aliquem sedentem loqui, ergo necesse est aliquod loquens non currere: tantum ergo sequitur ex prioribus præmissis, aliquod ridens non mugit; & ex posterioribus, aliquod loquens non currit.

Quatenus autem syllogismi modales imperfectè concludentes probentur per reductionem tum ostensiuam, tum etiam per impossibile ad quatuor modos perfectos itidem modales primæ figuræ; eorum verò, qui nè imperfectè concludunt, inefficacitas, ac nullitas suadeatur, per hoc quod utriusque reuocationis sint incapaces, facile colligi potest ex dictis hoc libro, tract. 1. videndique sunt circa alterum alterumque B. Thomas, Cominbricenses, & ipse Aristoteles, locis superius citatis.

TRACTATUS III.

De tribus aliis speciebus veritatis syllogisticæ.

CAPVT I.

Quid & quotuplex sit syllogismus demonstratiuus.

DEMONSTRATIO, paulo latius sumpta, perinde est, atque quæuis ratiocinatio vera, siue creat